

УДК 349.2

Шевчук О.М.
доктор юридичних наук
(Національний юридичний
університет імені Ярослава Мудрого)

ВИДИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН І ПРЕКУРСОРІВ

Здійснено аналіз наукових підходів представників юридичної науки до класифікації державного контролю, з'ясування їх критеріїв. Встановлено види та авторські критерії класифікації державного контролю за законним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні. Сформульовано висновки і пропозиції, спрямовані на вдосконалення законодавства стосовно видів і класифікації державного контролю із досліджуваних питань.

Ключові слова: державний контроль; обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; види державного контролю за законним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; критерії класифікації державного контролю за законним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Постановка проблеми. Проблема визначення видів державного контролю та встановлення критеріїв його класифікації не є достатньо розробленою на теоретичному рівні, хоча й посідає чільне місце серед основних елементів здійснення державного контролю за законним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Класифікація є не лише теоретичним відображенням різноманітності й різноплановості контролю, а й практичним результатом виокремлення важливих сфер суспільного життя, що перебувають під контролем держави [1, с. 351]. Сьогодні у вітчизняній юридичній науці єдиної класифікації державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів не існує.

Аналіз останніх публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Окремим питанням вивчення критеріїв класифікації державного контролю приділяли увагу українські та зарубіжні вчені, зокрема: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, В.М. Горшенев, М.С. Студенікін, І.Б. Шахов та ін.

Формування цілей статті. Метою даного дослідження є встановлення критеріїв класифікації державного контролю за законним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Оскільки одностайної диференціації державного контролю в юридичних наукових джерелах немає, спостерігається отожднювання його видів, форм і методів [2, с. 100-103; 3, с. 51]. Є сенс навести погляди вчених-правознавців на виділення критеріїв поділу контролю в юридичній літературі. Так, О.В. Шоріна вказує на поділ його за: (а) природою суб'єктів контролю, (б) завданнями, поставленими перед контролюючими органами, (в) змістом їх контрольної діяльності, (г) характером контрольних повноважень, (д) характером взаємовідносин контролюючого суб'єкта з підконтрольною структурою, (е) стадією управління, на якій здійснюється контроль, і (є) його юридичними наслідками [4, с. 48]. У свою чергу, В.К. Колпаков і О.В. Кузьменко як на критерії класифікації контролю вказують на (а) суб'єктів, які його здійснюють, (б) належність цих суб'єктів до державних або громадських структур,

(в) адміністративно-правову компетенцію контролюючого суб'єкта, (г) управлінські стадії, на яких здійснюється контроль, (д) спрямованість останнього і (е) його призначення [5, с. 525]. Натомість О.Ф. Андрійко різні види контролю у сфері виконавчої влади диференціює за: (а) суб'єктами, які провадять контроль, (б) характером останнього, (в) обсягом контрольних повноважень, (г) сферами контролю; (д) характером відносин контролюючого суб'єкта з підконтрольним об'єктом [1, с. 77]. На думку О.В. Бондар, класифікувати державний контроль щодо організації і здійснення господарської діяльності можна залежно від [2, с.101]: (1) часу здійснення заходів контролю, за яким виділяють (а) контроль попередній, (б) поточний і (в) подальший; (2) предмета контролю щодо здійснення господарської діяльності – (а) контроль за дотриманням законодавства фінансового, (б) податкового, (в) господарського, (г) трудового, (д) екологічного, (е) ліцензійного, (є) митного, (ж) земельного, (з) з питань соціального захисту фізичних осіб, (и) з обмеження недобросовісної конкуренції, (і) із захисту прав споживачів, (ї) з охорони й безпеки праці відповідно до вимог держстандартів і норм; (3) відкритості – (а) контроль відкритий, за якого об'єкт знає про проведення контрольних заходів і, можливо, бере у них участь, і (б) прихований, коли контролююча особа не повідомляє підконтрольний об'єкт про свої дії (наприклад, під час проведення камеральної перевірки, здійснення контрольної закупки тощо); (4) джерел контролю – (а) документальний, здійснюваний на підставі аналізу документів, що відображають показники контрольованого об'єкта, і (б) фактичний, здійснюваний на підставі фактичного аналізу контрольованого об'єкта або діяльності контрольованих суб'єктів; (5) підстав проведення перевірки – (а) контроль плановий, передбачений планом проведення перевірок контролюючого органу, і (б) позаплановий, що провадиться для підтвердження відомостей іншого суб'єкта господарювання за наявності скарги чи за заявою самого об'єкта контролю або з інших передбачених законодавством підстав; (6) місця здійснення – (а) контроль виїзний, що здійснюється за місцем знаходження підконтрольного об'єкта або його органів, майна, структурних підрозділів тощо, й (б) невиїзний, що провадиться за місцем розташування контролюючого органу; (7) ставлення контролюючого органу до об'єкту контролю, як до структурної одиниці, – (а) контроль внутрішній і (б) зовнішній; (8) обсягу проведення контролю – (а) комплексний, за якого провадиться оцінювання всіх дій об'єкта контролю за певною тематикою, і (б) вибірковий (цільовий), коли оцінюється одна операція чи група операцій (дій) підконтрольного об'єкта; (9) залежно від того, яким органом провадиться держконтроль за його суб'єктом, тобто (а) з боку органів державної податкової служби, (б) державної митної служби, (в) контрольно-ревізійного управління, (г) підрозділів захисту прав споживачів, (д) санітарно-епідеміологічної служби та ін.; 10) сфери контрольних відносин – контроль щодо (а) збереження та витрачання коштів і матеріальних цінностей – за станом і достовірністю бухгалтерського обліку і звітності, (б) фінансових, кредитних, податкових відносин та валютного регулювання – за додержанням суб'єктами господарювання кредитних зобов'язань перед державою, розрахункової дисципліни і вимог валютного законодавства й податкової дисципліни; (в) цін і ціноутворення – з питань дотримання суб'єктами господарювання державних цін на продукцію й послуги; (г) монополізму й конкуренції – з питань додержання антимонопольно-конкурентного законодавства; (д) земельних відносин – за використанням та охороною земель; (е) водних відносин і лісового господарства – за використанням, відтворенням і охороною вод й лісів; (є) виробництва і праці – за безпекою виробництва й праці, додержанням законодавства про працю; (ж) за пожежною, екологічною й санітарно-гігієнічною безпекою; (з) за дотриманням стандартів, норм і правил, якими вста-

новлено обов'язкові вимоги щодо умов здійснення господарської діяльності; (и) споживання – за якістю й безпечністю продукції і послуг; (і) зовнішньоекономічної діяльності – з питань технологічної, економічної, екологічної й соціальної безпеки; (11) суб'єкта ініціативи проведення контролю: (а) за ініціативою суб'єкта господарювання; (б) за ініціативою контролюючого органу; (в) на підставі скарги (звернення) особи про порушення її прав чи інтересів, іншого порушення чинного законодавства; (12) належності контрольних повноважень – (а) контроль власний і (б) делегований; (13) повноважень контролюючого суб'єкта та його положення в системі державного управління: (а) загальний контроль з боку загальнодержавних органів, (б) загальний контроль за здійсненням господарської діяльності, (в) спеціальний контроль за її здійсненням; (14) залежно від того, в який спосіб суб'єкт контролю провадить свої дії – (а) шляхом перевірок, (б) аудиту, (в) огляду, (г) ревізії та (д) в інші способи, передбачені законодавчими актами.

Як видно, найпоширенішими є такі критерії класифікації державного контролю, як його суб'єкт, зв'язок із підконтрольним об'єктом, завдання, предмет, форми, методи та етапи (стадії) цього контролю, зміст контрольної діяльності, характер взаємовідносин контролюючого суб'єкта з підконтрольною структурою, стадії управління, на яких має місце такий контроль, його спрямованість, юридичні наслідки тощо. Кожен із зазначених критеріїв, на наше переконання, має право на існування, оскільки дозволяє детальніше проаналізувати особливості здійснення державного контролю за законним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів і запропонувати його класифікацію.

Проаналізуємо основні з них. На нашу думку, досліджуваний контроль можна класифікувати за нижче наведеними основними критеріями, а саме:

1) стосовно об'єкта як структурної одиниці – (а) контроль зовнішній і (б) внутрішній;

2) за предметом заходів контролю, передбачених у ст. 6 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» [6], – контроль: (а) за відпуском фізичній особі наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; (б) за дотриманням умов ліцензування відповідних видів діяльності з їх обігу; (в) за додержанням дозвільних документів у цій сфері; (г) за встановленими квотами (виробництво, виготовлення, зберігання, ввезення на територію України й вивезення з її території наркотичних засобів і психотропних речовин); (д) за зберіганням розглядуваних засобів, речовин і прекурсорів, охороною складських приміщень та обмеженням доступу до них сторонніх осіб; (е) за перевезенням і знищенням наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; (є) за звітною, обліковою і статистичною їх документацією з боку суб'єктів господарювання про діяльність, пов'язану з обігом цих засобів, речовин і прекурсорів; (ж) за інформуванням компетентних органів інших держав про вивезення з території України або транзит через її територію таких засобів, речовин і прекурсорів; (з) за використанням інструментів та обладнання, приміщень і об'єктів, призначених для здійснення діяльності у цій сфері [7; 8], а також транспортних засобів при перевезенні наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на території України; (и) за відповідністю освіти, кваліфікації й наявності спеціальної підготовки фахівців, допущених до роботи у розглядуваній сфері тощо;

3) за суб'єктом ініціативи проведення заходів державного контролю у досліджуваний сфері можна виділити контроль (зауважимо, що елементи цієї класифікації містяться у ст. 6 Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V) [9]: (а) за ініціативою підконтрольного суб'єкта господарювання у сфері обігу

наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів (зокрема, з метою отримання ліцензії, дозволу для здійснення певного виду діяльності, а також за певних обставин, коли проведення перевірки є обов'язковим етапом, наприклад при припиненні діяльності суб'єкта господарювання); (б) з ініціативи контролюючого органу (проведення планових заходів, виявлення і підтвердження недостовірних даних, заявлених у документах обов'язкової звітності); (в) перевірка виконання підконтрольним суб'єктом (об'єктом) приписів, розпоряджень або інших розпорядчих документів щодо усунення порушень вимог законодавства, виданих за результатами проведення планових заходів; (г) неподання у встановлений строк підконтрольним суб'єктом господарювання документів обов'язкової звітності без поважних причин, а також пояснень про причини, які перешкождали їх поданню; д) на підставі скарги (звернення) особи про порушення її прав чи інтересів, іншого порушення чинного законодавства у сфері контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

4) залежно від повноважень суб'єкта державного контролю за обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Наприклад, О.В. Бондар залежно від повноважень контролюючих суб'єктів і їх правового положення в державному управлінні у сфері господарської діяльності держконтроль поділяє на декілька рівнів [2, с. 102], а саме: (а) загальний з боку загальнодержавних органів, що включає контроль парламентський, президентський, прокурорський контроль (нагляд), тобто такі, що здійснюються щодо будь-якого суб'єкта на території України незалежно від того, чи є він суб'єктом господарювання; (б) загальний за провадженням господарської діяльності, що здійснюється щодо всіх суб'єктів господарювання (або їх переважної більшості), зокрема, контроль з боку податкових органів, Антимонопольного комітету України та його структурних підрозділів; (в) спеціальний за здійсненням господарської діяльності, що має місце щодо суб'єктів господарювання, які здійснюють певні види діяльності, потребуючі додаткового регулювання й перевірки. При цьому кожен із зазначених рівнів має свої методи, прийоми, способи й заходи державного контролю;

5) залежно від обсягу й компетенції державного органу розрізняють контроль [10, с. 541]: (а) управлінський – становить собою процес спостереження й регулювання діяльності органів державної влади й місцевого самоврядування та їх матеріальних додатків з метою полегшення виконання організаційних завдань; (б) бюджетний – провадиться у формі різного роду перевірок для виявлення відповідності здійснюваних видатків попередньо затвердженим кошторисам.

Перейдемо до диференціації контролюючих суб'єктів. Так, В.В. Добровольська пропонує класифікацію суб'єктів державного контролю саме за їх контрольними повноваженнями [10, с. 540]. Це: (а) органи загальної компетенції, яким притаманні конституційні контрольні повноваження (Верховна Рада України, Президент і КМ України); (б) органи спеціальної (галузевої) компетенції, які здійснюють державне регулювання й контроль щодо окремих галузей народного господарства; (в) органи міжгалузевої компетенції, діяльність яких має міжгалузевий характер (чим можна пояснити існування таких видів державного контролю, як загальний, галузевий і міжгалузевий).

Висловлюємо солідарність із цією думкою і вважаємо, що контролюючих суб'єктів за обсягом їх контрольних повноважень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів можна об'єднати у групи. Перша – органи загальної компетенції (мають контрольні повноваження, притаманні Верховній Раді України, Президенту й КМ України, судам і прокуратурі); друга – органи спеціальної (галузевої) компетенції (Держлікслужба України, Департамент протидії наркозлочинності Нацполіції України та ін.); третя – органи міжга-

лузевої компетенції (МВС України і МОЗ України, органи Нацполіції України, органи доходів і зборів, СБ України, місцеві державні адміністрації тощо);

б) залежно від структурної побудови органів виконавчої влади можна розрізняти контроль: (а) з боку вищого органу в системі органів виконавчої влади – КМ України; (б) з боку міністерств – МОЗ України, МВС України та ін.; (в) з боку державних служб – Держлікслужби України; (г) з боку державних інспекцій тощо;

7) залежно від мети використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у сфері законного їх обігу варто виділити напрямки контролю [6]: (а) за діяльністю з культивування та (або) використання рослин, включених до Списку № 3 Таблиці I Переліку, що містять невеликі кількості наркотичних речовин для промислових цілей (ст. 15); (б) за розробленням нових наркотичних засобів або психотропних речовин у медичній практиці чи для науково-дослідної роботи (ст. 16); (в) за використанням наркотичних засобів і психотропних речовин: у експертній і оперативно-розшуковій діяльності (ст. 19); у наукових та навчальних цілях (ст. 20); у медичній практиці для лікування хворих (ст. 21) та транзитних пасажирів (ст. 22); у ветеринарній медицині (ст. 23); (г) за придбанням та використанням прекурсорів, включених до Таблиці IV Переліку, юридичними особами для власного виробництва (ст. 29), а також за придбанням фізичною особою за медичними показаннями;

8) залежно від того, який режим контролю застосовується щодо наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів можна вирізнити три категорії заходів контролю [11]: (а) особливі (обіг яких заборонено); (б) загальні; (в) щодо яких допускаються винятки деяких контрольних заходів;

9) за дотриманням квот, в межах яких здійснюється діяльність з: (а) культивування рослин, що містять наркотичні засоби і психотропні речовини; (б) виробництва; (в) виготовлення; (г) зберігання; (д) ввезення на територію України та (е) вивезення з її території наркотичних засобів та психотропних речовин;

10) за підставами проведення перевірки існують такі види державного контролю: (а) плановий, передбачений планом проведення перевірок контролюючого органу; (б) позаплановий, що здійснюється з метою підтвердження відомостей іншого суб'єкта господарювання за наявності скарги, за заявою самого об'єкта контролю чи з інших передбачених законодавством підстав. Така класифікація видів контролю застосовується в указі Президента України «Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності» від 23.07.1998 №817/98 [12];

11) залежно від контрольованих відносин здійснення господарської діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, можна виокремити проведення контролю у відповідних сферах діяльності. Так, згідно зі ст. 19 Господарського кодексу України держава контролює господарську діяльність суб'єктів господарювання у таких сферах [13]: (а) збереження та витрачання коштів і матеріальних цінностей суб'єктами господарських відносин – за станом і достовірністю бухгалтерського обліку і звітності; (б) фінансових, кредитних і податкових відносин, валютного регулювання – за додержанням цими суб'єктами кредитних зобов'язань перед державою, розрахункової дисципліни, вимог валютного законодавства, податкової дисципліни; (в) цін і ціноутворення – з питань дотримання ними державних цін на продукцію і послуги; (г) споживання – за якістю й безпечністю продукції й послуг тощо;

12) за можливістю фіксувати процес здійснення державного контролю за обігом наркотичних засобів та психотропних речовин і прекурсорів засобами аудіо- й відеотехніки можна виокремити такі його види, як (а) автоматизований і (б) неавтоматизований. У п. 8 ст. 4 Закону «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 № 877-V за-

значено, що контролюючі органи й підконтрольні суб'єкти (об'єкти) мають право фіксувати процес здійснення контролю засобами аудіо- й відеотехніки [9];

13) за кількісним складом суб'єктів держконтролю за обігом названих засобів, речовин і прекурсорів контроль може бути: (а) звичайний і (б) комплексний. Подібний поділ можна знайти у законодавстві: зазначений вище Закон визнає контроль комплексний, що може здійснюватися кількома органами держконтролю, якщо їх повноваження на проведення чи участь у комплексних заходах передбачені законом (п. 2 ст. 4), і звичайний, що здійснюється одним органом [9].

Висновок. Зважаючи на те, що вичерпний перелік критеріїв класифікації державного контролю визначити складно, оскільки однозначного підходу до їх поділу серед науковців не існує, з нашої точки зору, державний контроль за законним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів диференціюється залежно від: змісту контролю, його сфери, контролюючих суб'єктів, обсягу повноважень контрольного органу, характеру відносин суб'єкта контролю з підконтрольним об'єктом. Підставами його розподілу на види є: за об'єктом і предметом контролюючих заходів; за суб'єктом ініціативи їх проведення; за обсягом повноважень суб'єктів державного контролю; за структурною побудовою органів виконавчої влади; за метою використання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у сфері законного їх обігу; за режимом контролю, який застосовується до зазначених засобів, речовин і прекурсорів; за дотриманням квот, в межах яких здійснюється діяльність юридичних осіб; за підставами проведення перевірки; за джерелами отримання даних щодо проведення контролю; за кількісним складом суб'єктів державного контролю; за можливістю фіксувати процес здійснення контролю засобами аудіо- й відеотехніки; за сферою відносин щодо здійснення господарської діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Запропонований аналіз видів та критеріїв класифікації державного контролю за законним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів може стати підґрунтям для подальшого теоретичного дослідження державного контролю в цій сфері, а також у подальшому удосконаленні антинаркотичного законодавства України.

Бібліографічні посилання

1. Андрійко О.Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 / Андрійко Ольга Федорівна. Київ, 1999. 390 с.
2. Бондар А.В. Класифікація державного контролю за організацією та здійсненням господарської діяльності // Часоп. Київ. ун-ту права. 2012. № 2. С. 100–103.
3. Касьяненко Л.М. Правові основи здійснення фінансового контролю органами державної податкової служби України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / Касьяненко Любов Михайлівна. Ірпінь, 2004. 228 с.
4. Шорина Е.В. Контроль за деятельностью органов государственного управления в СССР: моногр. М.: Наука, 1981. 301 с.
5. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: підруч. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 544 с.
6. Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори: Закон України від 15.02.1995 № 60/95 – ВР // Відом. Верхов. Ради України. 1995. № 10. Ст. 60.
7. Про затвердження Вимог до об'єктів і приміщень, призначених для здійснення діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та зберігання вилучених з незаконного обігу таких засобів і речовин: наказ МВС України від 15.05.2009 № 216 // Офіц. вісн. України. 2009. № 63. Ст. 2237.
8. Про затвердження Правил проведення операцій з обладнанням для виробництва, виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, яке підлягає контролю: пост. КМ України від 19.03.2008 № 211 // Офіц. вісн. країни. 2008. № 18. Ст. 497.
9. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V // Відом. Верхов. Ради України. 2007. № 29. Ст. 389.

10. Добровольська В.В. Щодо диференціації суб'єктів державного контролю у сфері господарювання // Актуальні проблеми держави і права. 2011. С. 541-545.
11. Про затвердження Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів: пост. КМ України від 06.05.2000 № 770 // Офіц. вісн. України. 2000. № 19. Ст. 789.
12. Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності: указ Президента України від 23.07.1998 № 817/98 // Офіц. вісн. України. 1998. № 30. Ст. 1119.
13. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV // Відом. Верхов. Ради України. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.

Надійшла до редакції 15.05.2018

Shevchuk O M Types and classification of state control over the legal traffic of narcotic drugs of psychotropic substances and precursors. The article defines that the state control over the legal turnover of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors is differentiated depending on: the content of control, its scope, controlling entities, the scope of powers of the control body, the nature of the subject's relationship with the controlled entity. The list of grounds for its division into species by: object and subject of control measures is established; on the subject of the initiative for their conduct; by the scope of powers of subjects of state control; structural construction of executive bodies; the purpose of using narcotic drugs, psychotropic substances and precursors in the sphere of their legal circulation; control regime, is applied to specified means, substances and precursors; the observance of quotas within which the activities of legal entities are carried out; on the grounds of the inspection; by sources of receipt of data on control; on the quantitative composition of subjects of state control; if possible, record the process of control by means of audio and video equipment; on the sphere of relations for the implementation of economic activities related to the circulation of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors.

Keywords: state control; turnover of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors; types of state control over the legal circulation of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors; criteria for the classification of state control over the legal circulation of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors.

УДК 343.57

Шинкаренко І.Р.

кандидат юридичних наук, професор
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН І ПРЕКУРСОРІВ

Визначено теоретико-прикладні проблеми та наукове забезпечення державної політики у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на теренах України. Досліджено теоретичне підґрунтя та криміногенну ситуацію у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів в Україні. Вивчено прогалини теоретичних досліджень здійснених в останні роки. Наголошено, що ефективність діяльності держави у цій сфері повинна підвищитись насамперед за рахунок формування системи наукового забезпечення спрямованої на виявлення ознак злочинної діяльності у сфері незаконного обігу наркотичних засобів та формування ефективного оперативно-розшукового, криміналістичного та експертного забезпечення досудового та судового розслідування. Виокремлено основні риси криміногенної ситуації у сфері протидії наркотичної злочинності та структурні елементи наукового забезпечення діяльності державних інституцій. Визначено основні завдання наукового забезпечення державної політики у сфері підвищення ефективності боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів.

Ключові слова: державна політика, наркобізнес, наркотичні засоби, моніторинг наркотичної ситуації, наукове забезпечення, протидія наркотичній злочинності, канали транзиту наркотиків.